

En dialog mellan stad och land

Carita Nyström från Korsnäs i finska Österbotten tillbringade en vecka i Stockholm och började betrakta sin hemby från ett Stockholmsperspektiv.

Sista sidan

www.miljomagasinet.se

Partipolitiskt, religiöst och fackligt oberoende

Miljömagasinet

Alternativet i svensk press

15 kr 14 februari 2014 årg 34 nr 7

Misslyckande i Afghanistan

Norska försvaret har i en rapport utvärderat sin insats med Nato i Afghanistan. Men meningarna går i sår om dåvarande regeringens beslut att dela upp de militära och civila insatserna. **Sid 3**

Inspirerande manifestation

I efterdyningarna av dubbelmanifestationen mot rasism i Kärrtorp i december bjöd Linje 17 mot rasism, Teater Reflex & Turteatern i lördags in till en dag fylld av seminarier och workshops. Målet var att hitta flera former för organisering. **Sid 4**

Indier mot kärnkraft

Indien planerar en kraftig utbyggnad av kärnkraften – bland annat genom ett samarbete med Japan. Men de indiska aktivister som motsätter sig utvecklingen är kritiska. **Sid 5**

”Förbud landminor, USA”

USA är det enda Natolandet som ännu inte har undertecknat avtalet om ett förbud mot landminor. Nu har ett stort antal organisationer inlett en kampanj för att förmå president Barack Obama att skriva under avtalet. **Sid 5**

Kärngårdsbesöket

Varje dag är en ny utmaning på ett naturbruk som Wålstedts. Den här gången handlar kärngårdsbesöket om brådskan när allt ska komma i gång inför sommaren. **Sid 6**

Filmer från hela världen

På årets upplaga av Göteborgs Internationella Filmfestival stod bland annat Ryssland i fokus. Men Rikard Rehnbergh såg även film från Georgien, Island, Norge, Slovenien och Kambodja. **Sid 11**

Skräckmelodram

Skräck, blod, malda kroppar och pajer. På Kulturhuset Stadsteatern i Stockholm visas viktoriansk skräck i modern tappning. Titelrollen spelas av Stadsteaterdebuterande Peter Jöback. **Sid 12**

Palmepriset 2014

Illustration: Gunnar Svensson

*Kvinnor
för fred*

Om årets Palmepristagare Rosa Taikon kan du läsa på sid 8-9 i Kvinnor för freds medlemsbilaga som kommer i veckans nummer av Miljömagasinet. På de fyra mittensidorna kan du ta del av Kvinnor för freds material. **Sid 7-10**

Kvinnor för fred

*För fred på kvinnors villkor – för fredliga konfliktlösningar
Information och studier om fredsfrämjande utveckling*

Rymdteknologi i krig och fred

De nordiska länderna deltar i en militarisering av rymden som i dag går de allra flesta förbi. Så gott som varje militär operation är beroende av satelliter för kommunikation och styrning av stridsaktiviteter – i detta sammanhang har svensk rymdteknologi fått en allt större internationell betydelse.

De flesta dagliga passeringarna av satelliter kan observeras från den svenska rymdraketbasen Esrange öster om Kiruna. Därtill drivs Europas största krigsövningsområde NEAT av svenska Rymdaktiebolaget. Där testas drönare och stora militärövningar sker i NATO:s regi.

Samtidigt dras alltmer politiskt intresse mot Arktis när isen smälter. Norden befinner sig i ett nytt geopolitiskt läge med spänningar mellan stormakter.

Kvinnor för fred sprider kunskap och väcker debatt kring de här frågorna. I somras arrangerades en internationell konferens *The High North and International Security*, och nu finns de innehållsrika konferensdagarna sammanfattade i en fyrfärgsskrift på 40 sidor som skickats ut till alla medlemmar i Kvinnor för fred, men som också finns att ladda ner på www.kvinnorforfred.se.

Deltagarna vid konferensen representerade ett brett spektrum av folkrörelser och kom från Europa, Asien, Latinamerika, Ryssland och USA. De enades om ett uttalande som finns med i skriften, med fokus på att skydda nordområdena, demilitarisera yttre rymden och undanröja kärnvapenhotet.

I anslutning till konferensen skickades ett brev till alla partier med frågor om bland annat Esrange, NEAT och Neuron. De svar vi fått in, från Miljöpartiet, Folkpartiet, Centerpartiet och Vänsterpartiet, kan du läsa på nästa uppslag.

Årets första Samla-möte

KFF:s strygrupp, Samla, träffades den 29 januari i föreningens lokaler i Hammarby Sjöstad. Representeranter för lokalföreningarna i Uppsala, Laholm, Kungsör/Es-kilstuna, Göteborg, Stockholm och Näsven/Hudiksvall var närvarande.

Verksamhetsåret 2014 har tryggats tack vare bidraget från Ungdomsstyrelsen/Kvinnors organisering. Beslut kunde tas om uppdatering av KFF:s datormiljö för att underlätta kontakterna med lokalföreningarna, medlemmarna och andra. Beslut fattades också om att vita tröjor ska beställas med KFF-logga i rött tryck.

Lokalgrupperna är i full gång med planering av kommande aktiviteter. Den internationella kvinnodagen kommer att firas

på olika sätt, till exempel i Uppsala med en kvinnofilmfestival, i Stockholm genom deltagande på Fryshuset med bokbord och seminarium, i Laholm med ett samarrangemang av ett möte om bland annat Kvinnokoopertiv som fredsprojekt i Guatemala.

KFF ska delta i Almedalen första veckan i juli. St Hansskolan är bokad den 2 juli för seminarier och möten. Långt framskridna planer finns på bland annat en så kallad flash mob, med fredsappeller som tema. Nordiskt forum i Malmö i mitten av juni ska också bevakas – planering pågår.

Årets första temanummer av KFF-tidningen kommer ut i maj/juni för att kunna delas ut på Nordiskt Forum och i Almedalen. Temat blir kvinnors fredsarbete det senaste seklet.

Kiruna-medlemmarna Edla Lantto och Ilona Riesz, Kiruna, har författat en protestskrivelse mot SAAB:s försäljning av JAS-planen till Brasilien. Den ska spridas till olika medier.

Flera kommuner, bland annat Laholm, Kiruna och Uppsala har uppmanats av KFF-medlemmar att gå med i rörelsen Borgmästare för fred. Uppsala kommun har utsett 2014 till Fredsår 2014, vilket förpliktar.

Inbjudan har kommit om att delta i NPT-mötet i New York, 28/4-9/5. Ackreditering ska ske senast den 3/3.

Nästa Samla-möte äger rum den 15/3.

KFF:s riksårsmöte äger rum den 16/3. Motioner ska vara Samla tillhanda senast 15/2.

KFF

KFF går på djupet

Förutom bilagorna i Miljömagasinet får Kvinnor för freds medlemmar två tematidningar varje år.

Straxt före jul landade ett specialnummer om civil olydnad i brevlådan. Det här är svåra frågor utan självklara svar: Vill vi ha en värld där människor tar lagen i egna händer? Hur påverkas demokratin? Är riskerna större än vinsterna?

Vi sökte den civila olydnadens rötter, och Annika Spalde, Martin Smedjeback, Per Herngren med många fler delade med sig av sina funderingar och erfarenheter av ämnet. Några slutsatser att dra är att en aktion aldrig får ske lättvindigt och att det måste gälla något oerhört destruktivt. Dessutom bör det ske öppet och aktivisten ska vara beredd att ta sitt straff.

I numret fanns också en artikel av Berit Ås, professor och norsk politiker, med anledning av att Kvinnor för fred fyllt 35 år. Hon var med och grundade den norska grenen av Kvinnor för fred och sörjer att den inte längre finns

kvar, och att det är så svårt för fredsrorelsen att mobilisera kvinnor i dag.

Nästa temanummer, om just kvinnors fredsarbete, kommer i maj/juni. Har du funderingar kring detta ämne och vill bidra? Mejla benita.eklund@gmail.com. Vill du ha ett digitalt exemplar av temanumret om civil olydnad kan du också höra av dig till samma adress.

Vill du bli medlem och stötta fredsarbete och kvinnors rättigheter lokalt och globalt?

Årsavgiften är 170 kronor, som stödmedlem betalar du 100 kronor per år.

Sätt in pengarna på plusgirokonto: 439 12 25-2. Glöm inte att ange namn, adress, telefonnummer och eventuell e-postadress. Läs mer om vårt arbete på www.kvinnorforfred.se. Adress: Hammarby allé 93, 4 tr, 120 63 Stockholm. Telefon & fax: 08-667 97 27, mobil 076-117 97 27. E-post: kff@telia.com

I ett samarbete med Miljömagasinet ger Kvinnor för fred denna vecka ut sin medlemstidning. Den kommer ut fyra gånger om året. Ansvarig utgivare är Eva Wilks.

Rosa Taikon föddes 1926, hennes syster Katarina sex år senare. 1982 drabbades Katarina av hjärtstillstånd och låg därefter i koma fram till sin död 1995. På fotot: Katarina och Olof Palme.

Livslång kamp f

– Otroligt, fantastiskt, så svarar Rosa Taikon på min fråga hur det känns, dagen hon belönas med 2013 års Palmepris för att hon visat "att enskilda människor kan påverka samhällsutvecklingen".

Riksdagens andrakammarsal den 24 januari är fylld av politiker, ceremonien spelas in för tv och en strid ström står i kö för att gratulera Rosa Taikon.

Lisbet Palme, som överlämnar priset till Rosa Taikon för "hennes livslånga kamp för mänskliga rättigheter", säger att gemensamt för henne och Olof Palme är att båda vigt sina liv åt kampen för människors lika värde. Hon talar om andra världskriget:

– Hur kunde judar, romer och människor med utvecklingsstörning uppfattas som hot? Hur kunde denna kategorisering rättfärdiga den ofattbara brutalitet mot dem som föll inom dessa godtyckliga rammar? Det finns andra överlevnadsstrategier, värderingar, en annan politik.

Olof Palmepriset delas ut varje år för särskilt betydande insatser i Olof Palmes anda. Priset inrättades 1987 av Olof Palmes minnesfond, som instiftats av hans familj och socialdemokraternas partistyrelse. Lisbet Palme är

hoppfull inför framtiden, låter väven symbolisera.

– Människors lika värde är varpen, kulturen anger mönstret, som i dag är Rosa, avslutar hon.

Katarina öppnade dörrar

Rosa Taikon belönas för insatsen för mänskliga rättigheter liksom för att hon genom sitt konstnärskap "berikat samhället".

– Det här en stor ära och en fantastisk händelse som har hänt en romsk person, och det råkar vara jag, inleder Rosa Taikon och fortsätter snabbt: Jag delar detta pris med Katarina. Därför att det var hon som öppnade dörrarna för romer på 1960-talet.

Rosa Taikon för oss tillbaka till 1963. Det var då hennes syster Katarina började verka politiskt mot att romer förbjöds att bo på en plats i mer än tre veckor.

Katarina Taikon, som med boken *Zigenskan* utkom med den första romska skildringen av livet som rom, hade liksom de flesta romer i sin generation inte gått i skolan utan lärt sig att läsa och skriva som vuxen. Mest känd blev hon för den självbiografiska Katitzi-serien.

– Förlåt min upprördhet när jag talar om ett svenskt demokratiskt samhälle. När FN 1948 gick ut med en lag som slog fast

mänskliga rättigheter, gällde den lagen aldrig romer.

Hon talar om FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, som erkänner allas lika och obestridliga rättigheter som grundval för frihet, rättvisa och fred i världen. Den antogs den 10 december 1948.

Även efter, från 1914 till 1953, var romsk invandring till Sverige förbjuden, vilket innebar att gränserna var stängda för romska flyktingar under till exempel andra världskriget. De romer som vistades i Sverige fram till 1960-talet bodde i tält.

Rosa Taikon håller upp ett fotografi: Olof Palme samtalar med Katarina Taikon.

– Olof Palme sträckte ut en hand till romerna, för att vi skulle tömma lägerghettona. Han talade på 60-talet om ökad jämlikhet men han satt inte ensam i riksdagen. Han hade många kolleger emot sig.

"Vi tömde lägerghettona"

I UR:s Personligt (från 2009) beskriver Rosa Taikon systrarnas arbete närmare.

– Katarina och jag bodde bokstavligen på regeringskansliet, vi var på socialdemokraternas kongress. Regeringen var inte glada att se oss, Katarina och jag var besvärliga, berättar hon: Men

Politikerna svarar om rymdteknik

Kvinnor för fred arrangerade förra året en internationell konferens om militariseringen av rymden. Då skickades också ett brev till alla partier med frågor på ämnet. Här kommer nu de svar som vi fått; från Miljöpartiet, Folkpartiet, Centerpartiet och Vänsterpartiet.

Miljöpartiet de gröna

Peter Rådberg
Försvarspolitisk talesperson

1: Ska Esrange kunna sälja tjänster för militära ändamål?

När det handlar om 100 procent statligt ägda aktiebolag måste staten också utöva ett starkt ägaransvar. Under de två mandatperioder som den borgerliga regeringen innehavt makten har man fört en klart vapenexportfrämjande politik. Detta gäller även för Swedish Space Corporation och dess anläggning Esrange. När det handlar om rymd och satellitkommunikation är det i mångt och mycket militär verksamhet vi pratar om. Däremot anser vi att samarbetet med FMV och dess provanläggning i Vidsel

är problematiskt i avseendet att man där testar diverse utländska vapensystem. Neuron-samarbetet är Miljöpartiet starkt kritiskt till och vi anser det direkt olämpligt att Sverige deltar i utvecklandet av attackdrönare, liksom att det ska testas i svenskt luftrum. Däremot ser vi att det finns intressanta civila applikationer i drönarteknik som kan komma samhället till del. Miljöpartiet gör en skillnad mellan attackdrönare och andra militära och civila obemannade luftfarkoster.

2: Ska Esrange delta i militära projekt?

Se ovan.

3: Ska Sverige delta i utvecklingen av en attackdrönare – Neuron?

Nej.

4: Ska utländska stater eller

företag få testa krigsmateriel på svensk mark?

Vapentillverkning är inte vilken näring som helst utan ska underordnas starka och tydliga regler, vilket är extra nödvändigt när vi inte längre har någon statlig vapentillverkning. Därför vill Miljöpartiet att krigsmateriel-exportutredningen (KEX-utredningen) ger rekommendationer om att skärpa lagstiftningen.

I Miljöpartiets nya partiprogram står det: Uthyrning av svensk mark till Nato och andra utländska militära styrkor för krigsövningar ska upphöra.

Dessutom vill vi att staten som ägare av Esrange och FMV och Vidselprovskjutfält ska bli mer restriktiva gällande upplåtande till utländska aktörer.

Folkpartiet

Ulf Schyldt
Politisk sekreterare

1. Ska Esrange kunna sälja tjänster för militära ändamål?

Ja, i vissa fall. Gränsen mellan militära och civila ändamål är ibland flytande och ett projekts

Foto: Gunn-Britt Mäkitalo

Under konferensen "The High North and International Security" hölls också en manifestation vid raketbasen Esrange.

nytta och inriktning kan ändras med tiden.

GPS-systemet som nu används världen över i många civila sammanhang, startade som ett militärt system. Det började användas inom bland annat civil sjö- och luftfart och har, med tiden, delats i ett militärt och ett civil system. Det har i dag stor betydelse för många samhällsviktiga funktioner, som räddningstjänst, transporter och en stor nytta även för privata användare. Däremot är det viktigt att här tillämpa samma strikta syn som används till exempel vid vapenexport. (Strikt räknat innebär

Esrange åtaganden åt andra länder eller industrier i andra länder en form av tjänsteexport och torde sålunda redan lyda under Inspektionen för Strategiska Produkter i sådana fall.)

Folkpartiet verkar för att ett demokratikriterium ska införas i vapenexportlagstiftningen, för att förhindra att export sker till odemokratiska länder.

2. Ska Esrange delta i militära projekt?

Ja, även här i vissa fall – av samma skäl som ovan. Även här ska det ske en ordentlig prövning.

3. Ska Sverige delta i utveck-

För romers lika rätt prisas

ska du få förändring, oavsett om det gäller zigenare, invandrade, i åldringsvården, eller vad som än är fel, så räcker det inte med att du och jag sitter hemma vid kaffebordet och gnäller om hur eländigt det är. Vi måste agera. Vi uppvaktade Tage Erlander, vi uppvaktade Olof Palme. Vi var där mest varje dag med petitioner och papper tills vi lyckades tömma lägerghettona.

Samtidigt utbildade hon sig till silversmed, ett yrke som traditionellt män i hennes familj haft. Men efter att hennes bror mördades av en rasist, när hon var i 30-års åldern, sökte och kom Rosa Taikon in på Konstfacks silversmide. Hon har sedan dess arbetat med och omtolkat romernas traditionella silversmide. Hennes arbeten återfinns bland annat på Nationalmuseum och Röhsska museet.

I sitt tal tar upp hon också upp det så kallade romregistret, som offentliggjordes föregående år. Det polisen valde att kalla "analysfil baserad på kriminalitet" beskriver Rosa Taikon som ett bevis på att fördomar mot det romska folket lever kvar.

– Varför är 4-åringar i ett brottsregister? Jo, de är romer.

Polisen stod fast vid att det var "rimligt" att ha upprättat en sådan fil, trots att endast en del av

de på listan misstänkts för eller hade begått ett brott. Registret skapade stark oro bland svenskar med romskt ursprung.

– Romer är inga änglar. De är precis som alla andra, det finns ärliga, oärliga och de som är kriminella. Men det ska beivras för dem som har gjort något, alla ska inte dras över en kam.

Gå förbi en fattig?

Efter hennes tal följer ett samtal med Thomas Hammarberg, tidigare kommissionär för mänskliga rättigheter i Europarådet. Han väljer till exempel att diskutera tiggare i Sverige, där en del utpekats som romska grupper från central- och östreuropa.

Rosa Taikon frågar sig:

– Kan man gå förbi en människa som inte har mat för dagen eller inte kan leva hyggligt i sitt eget land utan måste ta sig till ett annat land för att tigga?

För henne är det självklart att försöka hjälpa till. Socialförvaltningen i Stockholms stad uppskattar att över 90 procent av de hemlösa romerna kommer från Rumänien. Men Rumäniens premiärminister Victor Ponta hävdar att den romska minoriteten i Rumänien inte diskrimineras. Rosa Taikon säger det motsatta: och problematiserar till exempel att det föreslagits

– Tittar vi runt jorden ser vi människor som inte håller sams. Hade vi gjort det kunde vi sträckt ut en hand till andra, som Olof Palme, säger Rosa Taikon i sitt tal. Här ses hon med Stefan Löfven.

en lag som ska förbjuda en viss grupp från att tigga.

– Rumänska regeringen lyfter inte ett finger för romerna. De pengar som Bryssel skickar till romernas hjälp, hamnar inte i romernas fickor, utan i korruperade politikernas.

Men det har väl förbättrats sedan 1960-talet, frågar Thomas Hammarberg.

– Visst har det förändrats. Vi bor i hus och våra barn får gå i skolan. Men jag kan inte med

bästa vilja påstå att fördomarna mot romerna har försvunnit, säger hon och pekar på att dessa gör att romer nekas bostad eller inte får arbete på grund av sitt romskklingande namn.

Kampen visar vägen

Rosa Taikons väg hit har varit lång. Från födseln 1926 i Timbro, märkt med ett Z i sitt pass, till att stå i riksdagen: hedrad för dels sitt politiska arbete, dels arbetet som silversmed. Hennes

liv kunde ha blivit helt annorlunda: Efter hennes mors död höll hennes pappa på att utvisas från Sverige, trots att han då gift om sig med en svensk kvinna. Då var Rosa Taikon tio år.

Vad gör vi inför framtiden?

– Vi måste tala med varandra och med politiker om vad som sker i samhället. Inte bara om romer, mycket annat går snett i vårt land. För vi kommer ingenstans utan kamp.

Text och foto: Charlotte Wester

nologi och attackdrönare

lingen av en attackdrönare – Neuron?

Neuron-projektet var ursprungligen ett franskt projekt att ta fram en fungerande attackdrönare. När utomstående stater kom med, bland annat Sverige, ändrades dock inriktningen till att gälla teknikutveckling.

Neuron kommer fortfarande att i teorin kunna bära vapen, men det står nu klart att ingen stat kommer att serietillverka någon sådan version. Huvudändamålet är att de ingående länderna och industrierna ska lära sig mer om tekniken bakom obemannade flygfarkoster. I varje fall har Sverige inga planer på att använda Neuron i en vapenbärande roll.

Obemannade flygfarkoster kan användas för många andra ändamål än att bära vapen. De kan användas för ytövervakning i olika civila användningsområden som t.ex. havsövervakning, fjällräddning och liknande, även under en del förhållanden då det är mindre lämpligt att använda bemannade farkoster. Att Sverige har tillgång till sådan teknik är dessutom viktigt, om vi i framtiden ska kunna skydda oss effektivt mot angrepp av obemannade farkoster. Så det är till

stor nytta att vi skaffar oss detta tekniska kunnande.

4. Ska utländska stater eller företag få testa krigsmateriel på svensk mark? (Vidsel)

Ja, det är rimligt att vi samarbetar med andra demokratiska länder om detta, liksom vi samarbetar om andra viktiga säkerhetspolitiska frågor. Vi kan erbjuda en plats där det är betydligt mindre risk för civila skador, än många andra mer tätbefolkade länder kan ordna på egen hand. Att Sverige dessutom kan få kunskap om moderna vapens effekt på detta sätt är bra, eftersom vi kan utnyttja den kunskapen till bland annat att skydda vår befolkning om vi skulle bli utsatta för ett militärt hot i framtiden.

Centerpartiet

Inger Fredriksson
Centerpartiets Riksorganisation

1. Ska Esrange kunna sälja tjänster för militära ändamål?

Ja, till den svenska försvarsmakten. Samtidigt är antenntjänsterna, som det rör sig om, av en sådan karaktär att det ofta i

praktiken är omöjligt att särskilja kommunikation för militära ändamål från civila kommunikationstjänster – ungefär som att mobiltelefoner kan användas för både civila och militära ändamål. Antenntjänster omfattas inte av nuvarande exportkontrollagstiftning.

2. Ska Esrange delta i militära projekt?

Vi tycker inte att verksamheterna vid Esrange kan sägas vara militära projekt. Se svaret ovan.

3. Ska Sverige delta i utvecklingen av en attackdrönare – Neuron?

Sverige har inga attackdrönare. Regeringen har heller inga planer på att anskaffa det i framtiden. I Sverige har vi valt en annan typ av flygplan, JAS Gripen, för försvaret.

4. Ska utländska stater eller företag få testa krigsmateriel på svensk mark?

Ja, både övningsverksamhet med andra länder och test av materiel, till exempel i samband med försäljning, måste kunna ske. Vi anser att det är viktigt att Sverige övar med andra länder, och att vi ska kunna sälja viss

försvarsmateriel, enligt strikta regelverk. Centerpartiet skulle gärna se striktare vapenexportlagstiftning och vi välkomnar att krigsmaterielutredningen just nu tittar på frågan.

Vänsterpartiet

Torbjörn Björklund
Riksdagsledamot

1. Ska Esrange kunna sälja tjänster för militära ändamål?

Det är inte självklart om de ska kunna göra det ena eller det andra. Självklart vill vi inte att de ska sälja militära tjänster till andra stater men det kan komma situationer där den svenska Försvarsmakten behöver utnyttja deras tjänster. Men det kommer att vara i en situation där vi är utsatta för hot som kräver militärt agerande. Vi är inte positiva till vare sig Neuron-projektet eller att Esrange utnyttjas av "främmande makt".

2. Ska Esrange delta i militära projekt?

Inte heller här kan det uteslutas att Esrange skulle kunna använ-

das i de fall där Försvarsmakten och Sveriges försvar kräver det. Idag finns det ingen hotbild som motiverar det men vi har inte tillräcklig information om framtiden, så det kan finnas en risk att det krävs att Esrange är tillgängligt.

3. Ska Sverige delta i utvecklingen av en attackdrönare – Neuron?

Vi ser inga behov av att Sverige deltar i den utvecklingen. Det finns dock en komplikation. I dag utvecklas också förarlösa farkoster för civil användning så tekniken finns, men vi ska hålla oss borta från den militära utvecklingen.

4. Ska utländska stater eller företag få testa krigsmateriel på svensk mark?

Vi är emot en sådan utveckling. Överhuvudtaget ska vapentillverkning begränsas och teknikutveckling ska anpassas till svenska förhållanden. Det borde alltså vara förbjudet för utländska stater och företag att utnyttja svensk mark till tester. Tester ska vara kopplat till svenska behov och eventuellt bilaterala samarbeten som syftar till att försvara Sverige.

Nya bataljoner går före fredsarbete

Även i år fick jag glädjen att delta i Folk och Försvars Rikskonferens på Högfjällshotellet i Sälen, en mycket inspirerande tilldragelse. Antalet deltagare var större än någonsin tidigare. Med anledning av supervalåret 2014, med både EU- och riksdagsval, var även den politiska temperaturen förhöjd. Både partiledare, ministrar och politiker fanns bland de medverkande. Även Finlands president deltog och höll anförande. H M Konung Carl XVI Gustav bidrog med den kungliga glansen. Konferensprogrammet var späckat av intressanta föredrag, paneler och diskussioner.

Söndag 12 jan

Ordföranden Göran Arrenius välkomnade och berättade om organisationen Folk och Försvar. Verksamheten började redan 1946 och Folk och Försvar, som i dag har 70 medlemsorganisationer, växer.

Därefter talade statsminister Fredrik Reinfeldt om "Sverige i en globaliserad värld". Kalla kriget är slut och något väpnat angrepp mot Sverige är osannolikt under överskådlig tid. Han menade att Sverige bör delta i Natos snabbinsatsstyrka och att samarbetet med Nato bidrar till mera fred. Något medlemskap är däremot inte aktuellt eftersom det saknas folklig förankring.

Det nordiska samarbetet, speciellt med Finland, ska utvecklas anser Fredrik Reinfeldt. Värnplikten, som finns i Finland och som allianskollegorna FP och KD talade varmt om senare under konferensen, tyckte statsministern mest var romantik.

President Sauli Niinistö talade om "Omvärldens och Finlands prioriteringar" och utgick från världskrigen, men berörde även nutidens varningsklockor. Presidenten tog upp mänskliga rättigheter, ekonomi och yttrandefrihet.

Han nämnde även klimathotet och menade att vi som belastat klimatet allra mest kan förvänta oss kritik från resten av världen. Mest handlade hans anförande om det utökade samarbetet mel-

lan Sverige och Finland. Detta gäller både material, försvarsindustri och övningar.

Rysslands militära upprustning och instabiliteten i det landet, var ett ämne som de flesta föredragshållarna återkom till.

Två olika perspektiv på "framtida svensk säkerhetspolitik" presenterades av Åsa Romson (MP) och Göran Hägglund (KD). Som väntat med olika utgångspunkter.

Åsa Romson började med att Balkankrigen borde ha blivit ett uppvaknande för EU i stället för ett stort misslyckande, och föreslog en Fredskår för att utveckla fredspolitik i Europa. En stående Fredskår skulle kunna arbeta förebyggande, vilket just nu skulle kunna innebära aktivitet i Thailand.

Hon påpekade att Rysslands militära upprustning är låg jämfört med tidigare nivåer. Hon påminde om att Nato är en kärnvapenallians där Sverige inte hör hemma. Vapenexporten borde avvecklas tycker Åsa Romson. Men vad händer?

Göran Hägglund ansåg att trovärdighet bygger på att avskräcka. Han citerade ordförande Mao: "Alla länder har arméer, sina egna eller andras".

Han vill få till stånd en grundlig utredning om fördelar/nackdelar med ett medlemskap i Nato och anser att Natoleda internationella insatser är bra, även utan FN-mandat.

Rysslands upprustning och maktpolitik inger oro tycker Göran Hägglund. Återuppbyggnad av svensk värnplikt?

Eftermiddagen ägnades åt Mediernas roll. KDU, SSU och Ung pirat gav sina perspektiv. Därefter följde gemensam diskussion med olika paneler. Kvällen bestod av mottagning i pianobaren, middag och mingel.

Måndag 13/1-14

Stefan Löfven (S) talade om att säkerhet är allas ansvar. Försvaret bör byta inriktning och börja inifrån och ut. Den tidigare personalförsörjningsreformen inom försvaret var ett misstag.

Kvinnor för fred närvarade på Folk och Försvars årliga rikskonferens i Sälen 12 – 14 januari genom Gunn-Marie Tranberg. Där lyssnade hon bland annat på statsminister Fredrik Reinfeldt.

Foto: Stefan Olsson

Han talade om nya maktförhållanden i världen, och berörde både energifrågor, jämställdhet, miljö, alliansfrihet och naturligtvis vapenindustrin och världshandelns betydelse. Tyvärr jublades det enormt över JAS-affärerna! Annars var Löfvens anförande mycket eftertänksamt och slutklämmen var att samlam nationen, och se till att Sverige får en röst i Säkerhetsrådet.

Jan Björklund (FP) och Jonas Sjöstedt (V) gav två olika perspektiv, om möjligt ännu mer skilda än MP:s och KD:s. Jan Björklund menar att Ryssland är det stora hotet, och det betyder höjd försvarsberedskap i Sverige; anslagen måste höjas. Björklund föreslog en mix av yrkessoldater och värnpliktspersonal samt krigsplacering av tidigare utbildade. "Tidpunkten för Nato är nu, och allra senast 2020. Den fria världen måste skyddas!"

Jonas Sjöstedt såg en ny verklighet med färre krig mellan länder. Nu börjar kriget inom länderna. V förordar aktiv självständig politisk försvarsförmåga och alliansfrihet. Nato är en kvarleva från kalla kriget.

Jonas Sjöstedt anser att svensk vapenexport påverkar vår utrikespolitik och är en risk i sig. Det är ett stort problem att Sveriges röst i världen har tystnat. Han

talade också om att Sverige borde ha plats i FN:s säkerhetsråd, om paragraf 1325, som handlar om kvinnors deltagande i fredsprocesser och var den som mest uppmärksammade Klimathotet.

Tisdag 14/1-14

Försvarsminister Karin Enström upprepade mycket av statsministerns synpunkter rörande framtida nordiskt samarbete och ömsesidiga beroenden. Hon vill se gemensamma förband, utbildning, marina övningar med mera. Svenska försvaret får nu ökade anslag. Försvarsberedningens rapport för 2015 ska ha bred politisk förankring.

ÖB Sverker Göransson: Försvarsmakten är den yttersta garanten och demokratins yttersta spets. Nytt personal- och övningssystem. 2013 var första gången som alla försvarskategorier övade tillsammans. Försvaret ska spegla samhället.

Peter Hultqvist (S) talade om socialdemokratisk försvarspolitik, och övriga partier redovisade sina försvarspolitiska vägval.

Cecilia Widegren, ordförande i Försvarsberedningen, fick ta emot skriftliga synpunkter från konferensdeltagarna inför sitt arbete med kommande rapport. Hon tackade glatt och sa att Folk och Försvars Rikskonferens i Sälen är "som Almedalen fast roligare"!

Konferensen innehöll många andra inslag som inte får plats i denna rapport; EU:s begränsningar, Syrien, organiserad kriminalitet, polisen med mera. Dagen avslutades med mottagning i pianobaren, middag och dans i Vinterträdgården.

Det tycks, trots allt, vara ganska stor samstämmighet inom "svensk försvarspolitik", det vill säga om man nu enbart ser till det militära. Meningen rörande medlemskap i Nato skiljer sig dock stort mellan partierna, till och med mellan statsministern och vice statsministern!

Det slående är att alla förlitar sig på att det civila samhället (energi, mat, kommunikationer och så vidare) kommer att fungera i kris. Detta känns mycket oroande!

Även om ett par konferensdeltagare ställde frågor om det civila samhällets sårbarhet (terror, cyberövervakning, livsmedelsförsörjning etcetera) blev svaren i huvudsak fler bataljoner och plutoner och starkare militärt försvar av Gotland.

Att Sveriges röst för fred och demokrati i världen har tystnat, känns mycket sorgligt. Frågan om Kärnkraft/Kärnvapen har helt glömts bort. Något som verkar angeläget är att Sverige bör få en plats i FN:s Säkerhetsråd.

Mänskliga mötesplatser är en bristvara i dag. Kanske skulle en ny form av värnplikt/samhällstjänst för både män och kvinnor vara en fin idé, som både kunde gynna demokratin och jämställdheten och bidra till mindre utanförskap.

Sverige är fantastiskt, och värt ett starkt försvar! Men, det måste ju vara ett försvar som svarar mot de hot som finns, och som vi alla står inför. Nuläget är ju det, att varje tuva man lyfter på, gömmer ett hot mot vår trygghet och säkerhet. Jag lyfter på den närmaste tuvan, (den värsta?): Klimathotet! Var finns beredskapen? Stockholms skärgård, Skånes kuster..?

Jag lyfter på nästa tuva: Folk håller på att tappa förtroendet för våra myndigheter. Detta är oerhört allvarligt!

Mycket handlar om attityder. Lätt att glömma det viktigaste, trots att det bevisas gång på gång: Människans storhet när hon visar osjälviskhet, handlingskraft, empati och fantasi. Det är det som räknas. Vid "skarpt läge" och alltid.

Tack till Snowdon och andra kämpar för fred!

Gunn-Marie Tranberg

Foto: Privat/Stefan Olsson/Gunn-Marie Tranberg

Gunn-Marie Tranberg, kungen och en rekordstor publik på plats på Högfjällshotellet i Sälen.